

Рынок ценных бумаг Украины в первую очередь характеризуется нестабильностью, слабой защитой инвесторов, невыполнением своих основных функций, низкой активностью и нечётко сформированной законодательной базой. Тесное сотрудничество ГКЦБФР с ИОСКО будет способствовать:

- созданию тщательно проработанной системы унифицированных правил и процедур для участников рынка;
- росту доверия иностранных и отечественных инвесторов;
- избежанию законодательных несоответствий;
- расширению границ рынка;
- участию в интеграционных процессах региона.

В то же время для выполнения требований ИОСКО Украине придётся провести переход на новую систему стандартов отчётности, принять законодательные акты по вопросам открытого доступа к информации эмитентов ценных бумаг, окончательно решить проблемы по созданию инфраструктуры рынка.

П.В. БРІНЬ, к. е. н., доцент,

Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ РЕІНЖІНІРИНГУ ПРИ РОЗРОБЦІ САНАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ

В сучасних умовах одну з провідних ролей відновлення економіки України відіграє інститут банкрутства, механізм якого повинен забезпечувати відновлення платоспроможності підприємств, підвищення конкурентоспроможності продукції та рух капіталу у сферу максимально ефективного використання. В даний час спостерігається тенденція збільшення порушених справ про банкрутство (рис. 1). Це зумовлено тим, що велика кількість промисло-

Для создания эффективного фондового рынка на Украине принятие 30 принципов регулирования рынков ценных бумаг должно носить практический, а не декларативный характер. Внедрение этих принципов, по мнению зарубежных экспертов, приведёт к формированию полноценного и справедливого финансового рынка.

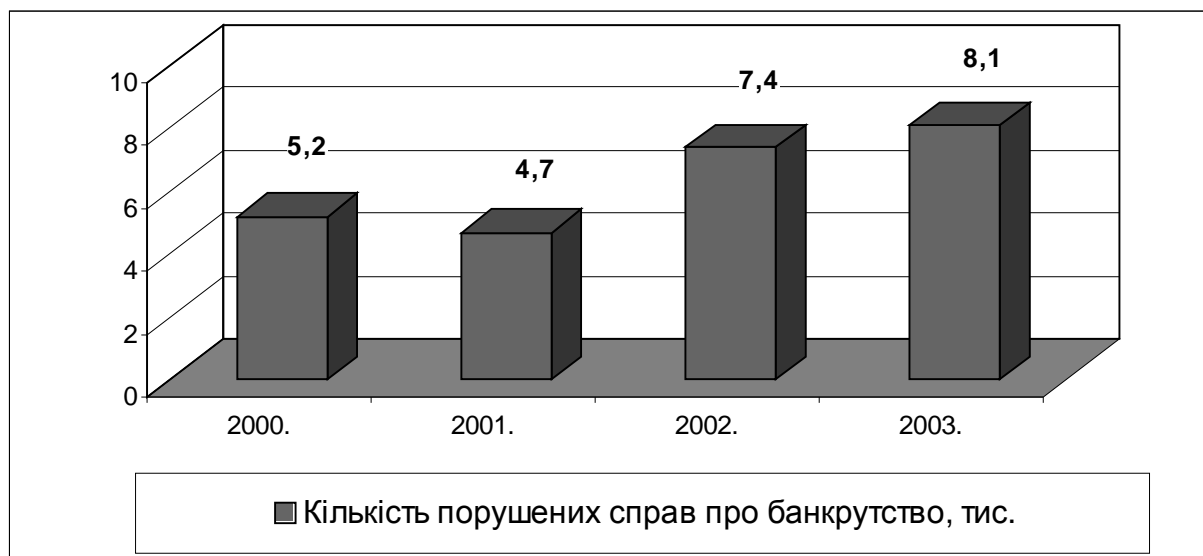
Литература

1. <http://www.iosco.org/>
2. International Financial Market Regulation / Ed. by V. Steil. London, 1994.
3. Мировые рынки ценных бумаг / Рубцов Б.Б. – М.: «Издательство «Экзамен»», 2002. – 448 с.
4. <http://www.nalogi.net>
5. <http://www.bis.org>
6. Звіт державної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2002 рік

Статья поступила в редакцию 25.01.2005

вих підприємств України опинилася у кризовому становищі та низка з них прагнуть вирішити питання відновлення платоспроможності, використовуючи процедуру банкрутства. Так, наприклад, у Харківській області здійснюються судові процедури щодо банкрутства таких великих підприємств машинобудування, як ВАТ "Харківський завод тракторних двигунів", ЗАТ "Харківський велозавод", ВАТ "Серп і молот" та багато інших.

© П.В. Брін, 2005

(за даними Верховного суду України [6])

Рис 1. - Динаміка банкрутства в Україні після прийняття змін до Закону [1]

Основними напрямками розвитку справи про банкрутство є ліквідація підприємства з розпродажем усього майна для задоволення потреб кредиторів або його санація, тобто система заходів, спрямована на досягнення або відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді (Рис. 2).

Але, щодо більшості промислових підприємств України, а в особливості підприємств машинобудування, сценарій ліквідації є цілком неприйнятним. Це зумовлено наступним:

- у випадку ліквідації буде здійснюватися розпродаж усього майна підприємства. В той же час цілісний майновий комплекс підприємства, включений у єдиний технологічний ланцюг, є монолітним організмом. Найбільш питому вагу в технологічному комплексі мають спеціалізовані технологічні лінії. Це утруднить розпродаж майна підприємства вроздріб, велика частина устаткування буде реалізована у виді металобрухту. Імовірність же продажу

підприємства як цілісного майнового комплексу вкрай низька;

- продаж майна буде також утруднено тим, що більшість устаткування морально застаріле і вироблено 20-30 і більше років тому;

- варто враховувати, що ціна реалізації буде набагато нижче залишкової балансової вартості внаслідок сформованого рівня цін на ринку і перебільшеною над реальною балансовою вартістю, що є результатом індексації основних фондів;

- як правило, сума коштів, що може бути отримана в результаті ліквідації підприємства недостатня для задоволення усіх вимог кредиторів, а термін реалізації неліквідної частини майна може бути розтягнутий на тривалий період;

- ліквідація підприємства зумовить звільнення значної кількості працівників, збільшиться пропозиція невитребуваної робочої сили на ринку праці, що у свою чергу буде сприяти росту соціальної напруги у регіоні.

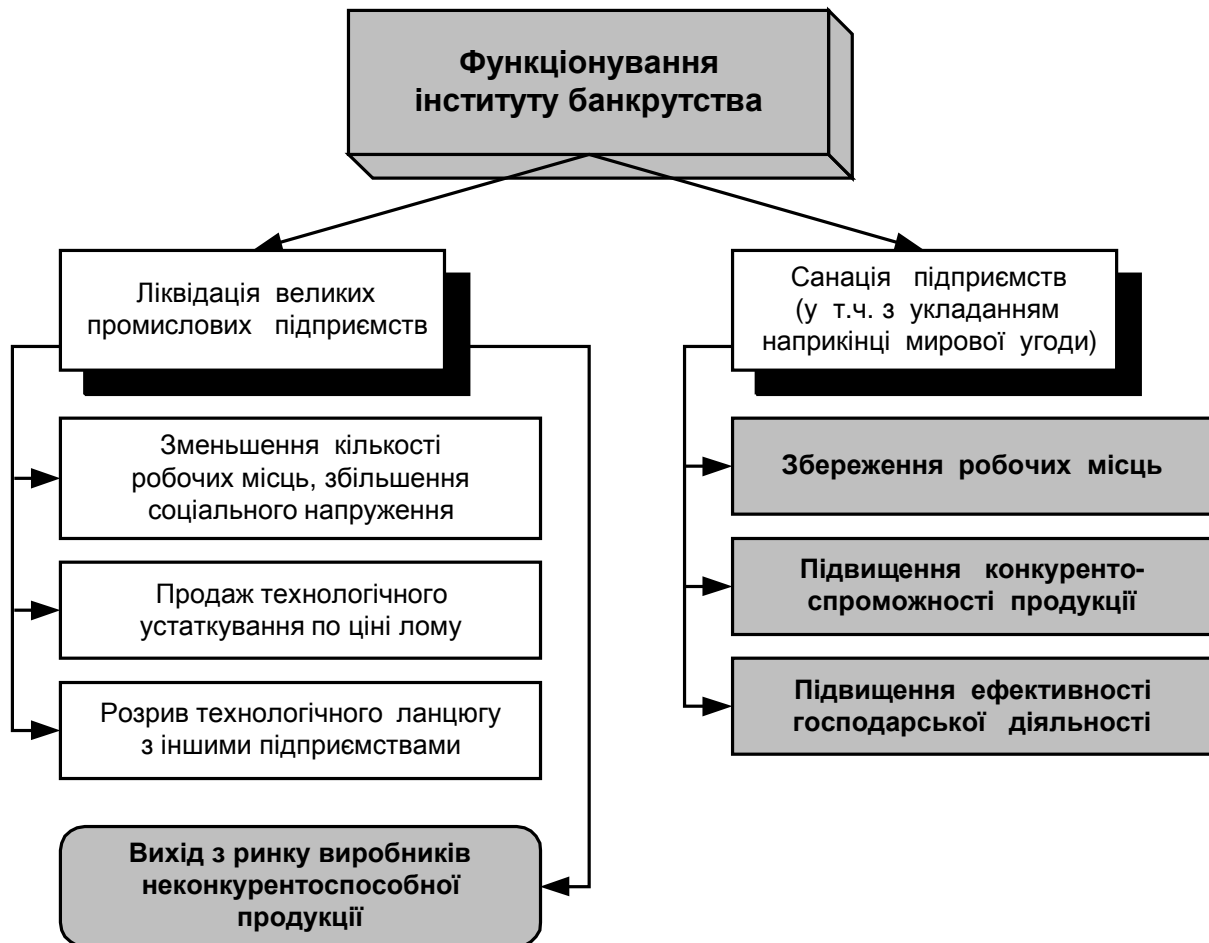

Рис. 2 Основні наслідки різних сценаріїв банкрутства

Безумовно, ліквідація підприємств-банкрутів поряд з негативними сторонами має і позитивні наслідки, основним з яких є ліквідація виробників неконкурентоспроможної продукції і перетік капіталу у сферу найбільшої ефективності. Але, приймаючи до уваги сучасний стан розвитку вітчизняної промисловості, на нашу думку, збереження технологічних ланцюгів виробництва та забезпечення працевлаштування є більш важливими. Таким чином, основною метою функціонування інституту банкрутства в Україні повинно стати відновлення платоспроможності промислових підприємств. Враховуючи викладене, питання розробки санаційної стратегії набуває в сучасних умовах високої актуальності.

Питанням банкрутства і санації присвячено значну кількість наукових праць як зарубіжних, так і вітчизняних фахівців. Також у деяких працях наводиться

грунтовний аналіз та класифікація причин банкрутства [2,3]. При цьому при розгляді можливих санаційних заходів основну увагу приділяється саме фінансовій сфері діяльності підприємства, яка знаходиться у кризовому становищі [3, С.21], докладно вивчаються методичні підходи щодо аналізу фінансового стану підприємства [2]. Деякі автори взагалі отожднюють санацію та оптимізацію управління грошовими потоками підприємств. Цей погляд також висвітлюється у чинному законодавстві України [1]. Але погляд на банкрутство лише з позиції фінансового менеджменту, тобто розгляд його як реалізацію ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, внаслідок якої воно нездатне задовольнити у встановлені строки висуnutí з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом не сприятиме розробці та втіленню успішної антикризової стратегії, спрямованої на санацію

підприємства.

На нашу думку, фінансове оздоровлення підприємств неможливе без аналізу та подолання причин виникнення банкрутства, серед яких основне місце займає виявлення причин зменшення конкурентосп-

роможності як готової продукції, так і підприємства в цілому (рис. 3). Тобто не можна намагатися знизити температуру хворого, користуючись лише засобами зняття жару, без лікування самої хвороби.

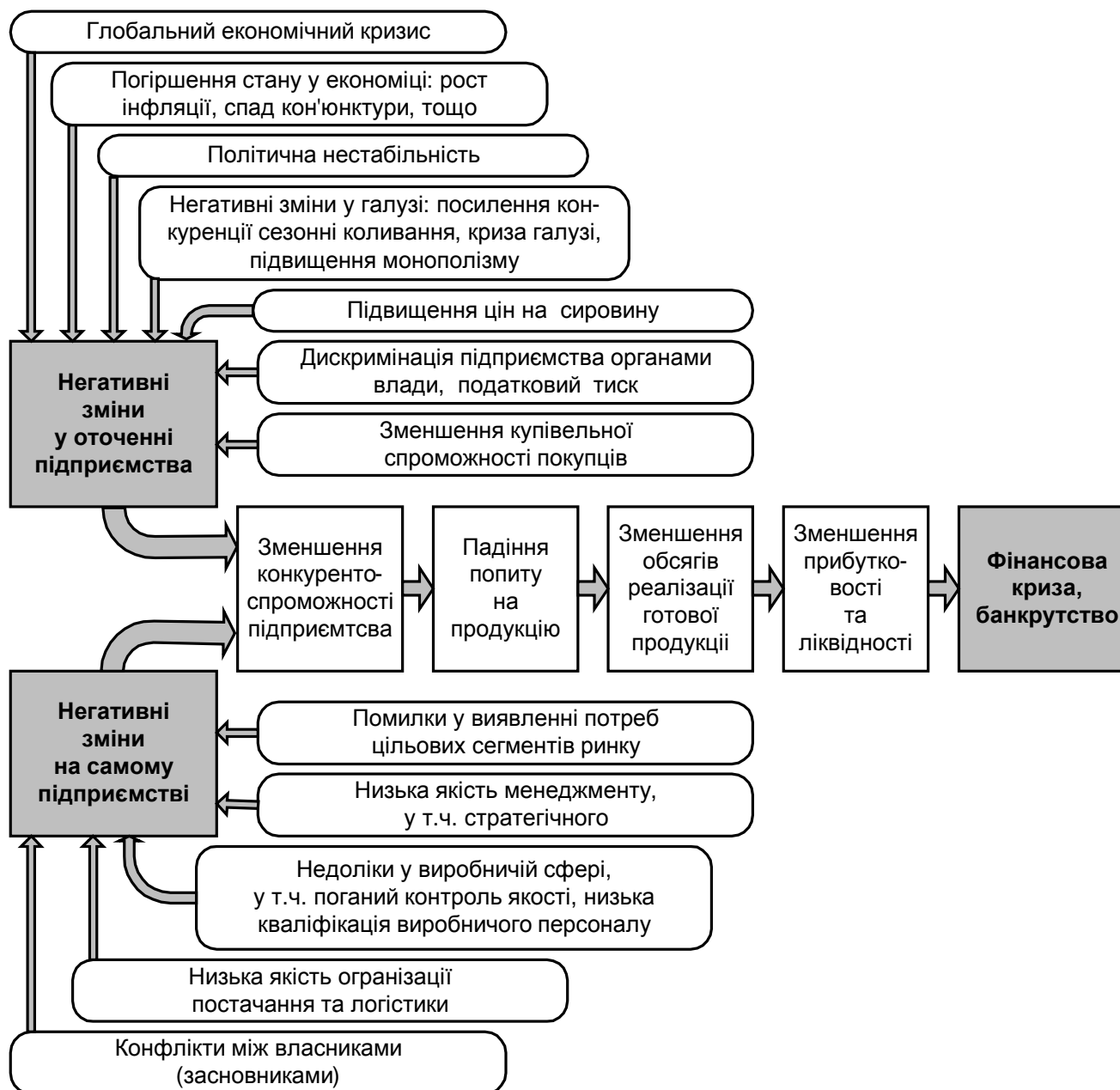

Рис. 3. Типовий сценарій банкрутства промислового підприємства

Отже метою статті є обґрунтування методичного підходу до розробки санаційної стратегії, яка направлена на подолання стратегічної кризи підприємства, з використанням методології реінжинірингу.

Ми можемо погодитися тим, що контролінг фінансової сфери діяльності, зокрема ґрунтовне дослідження фінансового стану, може допомогти своєчасно виявити кризу, але основні санаційні зміни,

спрямовані на підвищення ліквідності та прибутковості, повинні знаходитися у сферах маркетингу та стратегічного менеджменту. Необхідно розробити та втілити функціональні стратегії підприємства, які враховують та компенсують негативні екзогенні та ендогенні зміни. Тобто, подолання кризи фінансової можна розглядати лише як наслідок успішного подолання кризи стратегічної (рис. 4).

Враховуючи викладене, можна зробити висновок про те, що пріоритетність стратегічних цілей санації, як правило, буде значно вище суто фінансових цілей. Ви-

ключенням з цього може стати лише ситуація, коли без забезпечення мінімальної ліквідності підприємство буде не в змозі розпочати втілення санаційної стратегії. Наприклад, комітет кредиторів відмовиться від затвердження плану санації, який не передбачає швидке погашення частки кредиторської заборгованості за рахунок продажу майна, що не є необхідним для здійснення основної виробничої діяльності, або без погашення частки заборгованості по заробітній платі профспілка підприємства буде блокувати вихід працівників до своїх робочих місць, тощо.

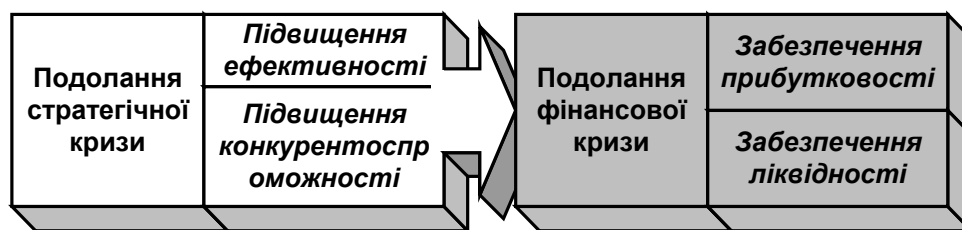

Рис. 4 Структурно-логічна схема санації

Зрозуміло, що санаційна стратегія повинна передбачати деякі зміни на підприємстві. Слід врахувати, що аналіз зарубіжної практики свідчить, що в країнах із розвинутою ринковою економікою та сталою політичною системою, як правило, 1/3

банкрутств викликана зовнішніми причинами та 2/3 – внутрішніми причинами [5]. Тобто основні зміни повинні бути спрямовані на реорганізацію всіх функціональних сфер діяльності підприємства (рис. 5).

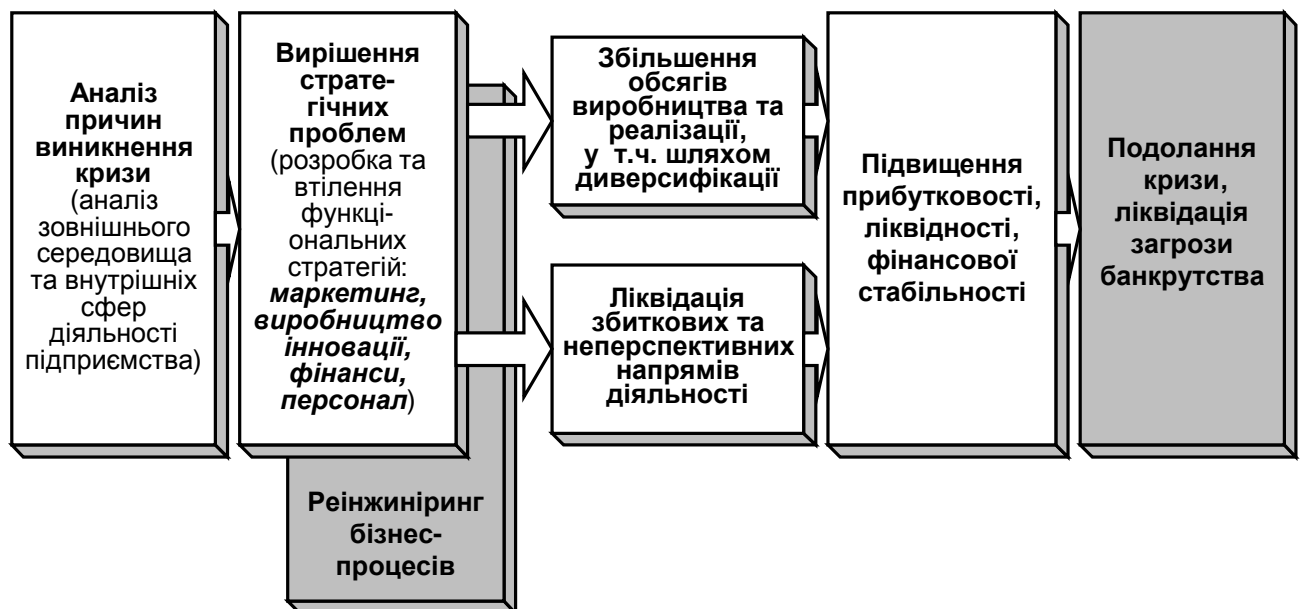

Рис. 5 Розробка та наслідки втілення успішної санаційної стратегії

Санаційна реструктуризація підприємства не повинна носити “косметичний” характер. Якщо негативні зміни у оточенні підприємства або дефекти його стратегії були настільки серйозними, що призвели до кризи, то і санація повинна передбачати фундаментальне переосмислення і радикальне перепроектування бізнес-процесів з метою досягнення суттєвого поліпшення якості функціонування, тобто реінжиніринг бізнесу [4]. При цьому, запропонований погляд на санацію у більшості випадків є єдиним можливим. Подолання кризи, яка була зумовлена втратою традиційних ринків збуту, глобалізацією світової економіки, змінами у галузі, прорахунках у сферах маркетингу та стратегічного менеджменту, можливо лише шляхом радикального перепроектування бізнесу. При цьому доцільно використовувати шляхи переосмислення бізнес-процесів, принципи та методи реінжинірингу, які були запропоновані М. Хамером та Дж.Чампі [4].

Використання економічної філософії реінжинірингу було застосовано нами при розробці санаційної стратегії ВАТ “Харківський завод тракторних двигунів”. Зокрема були розроблені та успішно втілені наступні зміни:

- було інтегровано технологічні процеси та процеси обробки інформації. Для цього діяльність підприємства поділено на технологічні ланцюги. ВАТ “ХЗТД” перетворено у концерн, за кожним новоствореним суб’єктом підприємницької діяльності закріплено відповідний бізнес-процес або їх група. Це дозволило суттєво зменшити витрати на контроль, підвищити фінансову дисципліну, своєчасно виявляти збої у виробничому процесі та попереджати простої підприємства;

- було побудовано нову організаційну структуру управління з меншою кількістю рівнів ієрархії, цехову систему управління змінено на корпусну. Це дозволило зменшити кількість управлінського персоналу і відповідно знизити рівень умовно-постійних витрат;

- був оптимізований склад цілісного майнового комплексу, зокрема були продані та здані у оренду приміщення та обла-

днання, які не є необхідними для здійснення основної діяльності. Це дозволило зменшити витрати на утримання приміщень та обладнання, а також погасити частку заборгованості по заробітній платі та перед бюджетом;

- без інвестиційної підтримки було досягнуто диверсифікацію господарської діяльності шляхом використання наявного виробничого та кадрового потенціалу. Зокрема, використання наявного універсального обладнання металообробки та персоналу дозволило організувати виробництво садово-огородного інвентарю, здійснювати ремонт сільгосптехніки.

Вказані зміни допомогли підвищити ефективність господарської діяльності, зберегти робочі місця, погасити частку заборгованості перед бюджетом та іншими кредиторами, повністю погасити заборгованість по заробітній платі, яка складала більше 4,5 млн. грн.

Найбільш прийнятним результатом справи щодо банкрутства промислового підприємства у порівнянні з ліквідацією є його санація.

У першу чергу санаційна стратегія повинна передбачати подолання стратегічної кризи. Подолання кризи фінансової, підвищення прибутковості та ліквідності можна розглядати лише як наслідок успішного подолання кризи стратегічної.

Одним з найбільш ефективних шляхів санації промислового підприємства є реінжиніринг бізнес-процесів.

Розглянутий методичний підхід до формування санаційної стратегії може бути використаний широким колом промислових підприємств України.

Література

1. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” зі змінами та доповненнями.
2. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління. За ред. О.В. Мозенкова. - Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003.- 272с.
3. Терещенко О.О. Фінансова

санация та банкрутство підприємств.- К:КНЕУ 2000. - 412с.

4. Хаммер М., Чампи Дж. Реинжиниринг корпорации: Манифест революции в бизнесе. - Спб.: Изд-во Спб университета, 1997.- 332с.

5. www.bankruptcu.com.ua

6. www.scourt.gov.ua

/Офіційний сайт Верховного Суду України

// Матеріали розширеного спільного засідання Президії Верховного Суду України, Ради суддів України та колегії Державної судової адміністрації України від 17.03.2004.

Статья поступила в редакцию 25.01.2005

А.В. КРУГЛЕНЯ,

Брестский государственный технический университет

СТРАТЕГИЯ ИНТЕГРАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА В ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЛОК: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИМПОРТНЫХ ТАМОЖЕННЫХ ПОШЛИН И КВОТ С ЦЕЛЬЮ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Проблема привлечения прямых инвестиций в страны СНГ обсуждается довольно остро. Основная тенденция при этом заключается в развитии теории фритредерства.

Цель настоящей статьи – показать, что: (а) таможенные тарифы и квоты можно использовать в качестве элемента формирования инвестиционного климата; (б) выполнение их возможно при условии достаточности большого рынка сбыта, величина которого может быть увеличена путем экономической интеграции национальных экономик различных государств.

В настоящем исследовании предполагается, что прямой инвестор в случае, если положение в определенной отрасли конкретного региона сулит ему прибыль, готов инвестировать в данный регион. Как частный случай данной ситуации рассматривается поведение прямого инвестора – ТНК – с позиции максимизации прибыли путем максимизации объемов сбыта. Вводя или устанавливая импортные пошлины и квоты, страна может дополнительно стимулировать приток ПИИ.

Теоретически использование импортных таможенных пошлин и квот (ИТПК) в качестве элемента формирования инвестиционного климата рассматривалось в статье [1]. При этом делался упор

на возможность изменения формы прямых инвестиций: сбытовые компании должны в условиях существования высоких тарифных барьеров эволюционировать в производственные фонды¹. В реальной мировой экономике сложно проследить строго определенную связь между прямыми иностранными инвестициями (ПИИ) и ИТПК, так как на современном этапе экономическая система является многоплоскостной. Ее можно градировать на национальное хозяйство, региональные группировки и мировую экономику в целом, причем мировая экономика представляет собой единство двух первых хозяйств, связанное посредством международных экономических

¹ «Именно из-за ограничений на ввоз импортных автомобилей концерн Volkswagen еще в 1953 г. открыл первый сборочный завод в Бразилии, а позднее, особенно в 90-ые годы, заметно расширил свое производство в этой стране. Аналогичную политику концерн проводит и в КНР» [2]. Примером организации производства в другой стране по причине торгового протекционизма может служить даже белорусский МАЗ, который «проводит активную работу по сборке автомобилей к Западу от Буга, так как после вступления Польши в ЕС пошлины на них возрастут. Таким же образом планируется обойти барьеры и в балтийских государствах» [3].